

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il " 29 " dekabr tarixli
i-130 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“HÖKUMƏT SUBSİDİYALARININ UÇOTU VƏ
DÖVLƏT YARDIMI HAQQINDA MƏLUMATIN
AÇIQLANMASI ÜZRƏ” KOMMERSİYA
TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 17 №-li MİLLİ
MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR.....	3
HÖKUMƏT SUBSİDİYALARI	4
DÖVLƏT YARDIMI.....	5
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI.....	6
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ.....	6
Əlavə 1 – “Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	7

“HÖKUMƏT SUBSİDİYALARININ UÇOTU VƏ DÖVLƏT YARDIMI HAQQINDA MƏLUMATIN AÇIQLANMASI ÜZRƏ” KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 17 NƏ-Lİ MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu Standart “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmışdır və “Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 Nə-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın məqsədi müəssisələrə təqdim olunan hökumət subsidiyaları və dövlət yardımına tətbiq edilən uçot qaydalarının və açıqlama tələblərinin müəyyən edilməsidir.

Standartın tətbiqi sahəsi

3. Bu Standart Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla maliyyə hesabatlarını “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 10-cu maddəsinə uyğun olaraq hazırlayan bütün kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilir.
4. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, bu Standart tətbiq edilir.
5. Bu Standart hökumət subsidiyaları və dövlət yardımlarının digər formalarının uçotu və onlar barədə məlumatın açıqlanması zamanı tətbiq edilməlidir.
6. Bu Standart aşağıdakılara şamil edilmir:
 - (a) vergitutulan mənfəət məbləğinin müəyyənləşdirilməsində tətbiq edilən güzəşt və ya müəssisənin mənfəət vergisi üzrə öhdəlik məbləğinin əsasında müəyyənləşdirilən və ya onunla məhdudlaşdırılan güzəşt şəklində təqdim edilən dövlət yardımı;
 - (b) müəssisənin kapitalında dövlətin iştirakı;

ƏSAS ANLAYIŞLAR

7. Bu Standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Dövlət – dövlətin özü, dövlət orqanları və analogi təşkilatlar, o cümlədən yerli, milli və beynəlxalq təşkilatlar nəzərdə tutulur.

Dövlət yardımı – müəyyən meyarlara cavab verən müəssisə və ya müəssisələr qrupuna aid xüsusi iqtisadi səmərənin təmin edilməsinə yönəlmiş dövlət fəaliyyətidir. Bu Standart kontekstində dövlət yardımı, inkişaf sahələrində infrastrukturun yaradılması və ya rəqiblərə ticarət məhdudiyətlərinin qoyulması kimi ümumi ticarət şəraitinə təsir edən fəaliyyətlər vasitəsilə dolayı olaraq təmin edilən səmərələri nəzərdə tutmur.

Hökumət subsidiyaları – müəssisənin əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar müəyyən şərtlərin keçmişdə və ya gələcəkdə yerinə yetirilməsinə görə müəssisəyə resursların köçürülməsi formasında olan dövlət yardımudur. Dəyəri əsaslandırılmış surətdə qiymətləndirilə bilməyən dövlət yardımları, eləcə də müəssisənin adi ticarət əməliyyatlarının bir hissəsini təşkil edən dövlət ilə əməliyyatlar hökumət subsidiyalarına aid deyil.

Aktivlərə aid olan subsidiyalar – verilməsinin əsas şərti subsidiya almaq hüququna malik olan müəssisə tərəfindən uzunmüddətli aktivlərin satın alınmasını, tikilməsini və ya digər yolla əldə edilməsini tələb edən hökumət subsidiyalarıdır. Bu subsidiyalar üçün aktivlərin növünü, onların yerləşməsinə və ya əldə edilməsi və saxlanması müddətlərini məhdudlaşdıran əlavə şərtlər də irəli sürülə bilər.

Gəlirə aid olan subsidiyalar – aktivlərə aid olmayan hökumət subsidiyalarıdır.

Bağışlanan borclar – müəyyən razılaşdırılmış şərtlərin yerinə yetirilməsi şərtlə kreditör tərəfindən verilən borcların geri qaytarılması tələb olunmayan borclardır.

8. Hökumət subsidiyaları bəzən digər terminlər, məsələn, dotasiya, subvensiya və ya mükafat adları ilə də göstərilə bilər. Hökumət subsidiyaları onlara verilən bu adlarla deyil, hökumət subsidiyaları anlayışına əsasən müəyyənləşdirilməlidir.

HÖKUMƏT SUBSİDİYALARI

9. Hökumət subsidiyaları, o cümlədən ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar subsidiyalar, aşağıdakılar barədə əsaslandırılmış əminlik yarandıqda tanınmalıdır:
 - (a) müəssisənin subsidiyaların alınması ilə bağlı şərtləri yerinə yetirəcəyi; və
 - (b) subsidiyaların alınacağı.
10. Subsidiyanın alınması, özü-özlüyündə onunla bağlı şərtlərin yerinə yetirildiyini və ya yerinə yetiriləcəyini qəti sübut etmir.
11. Subsidiyanın əldə edilmə üsulu onun uçot qaydasına təsir etmir. Beləliklə subsidiya, onun pul vəsaitləri və ya dövlət qarşısında öhdəliyin azalması formasında əldə edilməsindən asılı olmayaraq, eyni şəkildə uçota alınır.
12. Dövlətdən alınmış bağışlanan borclar, onların bağışlanan borc kimi sayılması üçün müəyyən şərtlərin yerinə yetiriləcəyinə dair əsaslandırılmış ehtimal mövcud olduğu halda, hökumət subsidiyası kimi uçota alınır.
13. Hökumət subsidiyasının tanınmasından sonra onunla bağlı bütün şərti öhdəliklər və şərti aktivlər "Qiymətləndirilmiş öhdəliklər, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər üzrə" 10 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartına uyğun olaraq uçota alınır.
14. Hökumət subsidiyaları, onların kompensasiya edəcəyi müvafiq xərclərə uyğunlaşdırılması tələb olunan hesabat dövrləri ərzində müntəzəm olaraq gəlir kimi tanınmalıdır. Onlar birbaşa olaraq kapital hesabının kreditinə yazılmalı deyil.
15. Hökumət subsidiyalarının, onların alındığı dövrdə gəlir kimi tanınması hesablama metoduna uyğun gəlmir (bax. "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə" 1 №-li Milli Mühəsibat Uçotu Standartı) və yalnız subsidiyanın əldə olunduğu dövrdən başqa dövrlərə bölüşdürülməsi üzrə digər əsasın mövcud olmadığı təqdirdə məqbul hesab edilir.
16. Müəssisənin hökumət subsidiyası ilə bağlı məsrəfləri və ya xərcləri tanındığı hesabat dövrlərinin müəyyən edilməsi kifayət qədər asan olduğundan subsidiyalar müvafiq xərclərin tanındığı hesabat dövründə gəlir kimi tanınır. Eyni şəkildə, amortizasiya edilən aktivlərə aid edilən subsidiyalar, bu aktivlər üzrə amortizasiyanın hesablandığı hesabat dövrlərində və eyni nisbətdə gəlir kimi tanınmalıdırlar.
17. Amortizasiya edilməyən aktivlərə aid edilən subsidiyalar həmçinin müəyyən öhdəliklərin yerinə yetirilməsini tələb etdikdə, bu subsidiyalar həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üzrə faktiki məsrəflərin çəkildiyi hesabat dövrlərində gəlir kimi tanınmalıdır. Məsələn, subsidiyanın torpaq sahəsi şəklində təqdim edilməsi, torpaq sahəsi üzərində binanın tikilməsi ilə şərtləndirilə bilər və beləliklə, həmin növ subsidiyanın binanın istismar müddəti ərzində gəlir kimi tanınması münasib ola bilər.
18. Hökumət subsidiyaları bir sıra şərtlərlə müşayiət olunan maddi və fiskal yardım paketinin bir hissəsi kimi təqdim olunduqda, həmin subsidiyalar eyni qaydada, onların yaranmasına səbəb olan məsrəf və xərclərin çəkildiyi dövrdə gəlir kimi tanınmalıdır. Belə subsidiyaların bir hissəsinin bir əsasda, digər hissəsinin isə digər əsasda bölüşdürülməsi məqsədə müvafiq hesab edilə bilər.

19. Müəssisəyə keçmişdə çəkilməmiş xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədilə və ya heç bir müvafiq gələcək məsrəflərlə bağlı olmayan təxirsiz maliyyə dəstəyi kimi təqdim edilən hökumət subsidiyası, onun alındığı hesabat dövründə gəlir kimi tanınmalıdır.
20. Hökumət subsidiyası müəssisə tərəfindən keçən hesabat dövründə çəkilən xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədilə alın bilər. Belə subsidiya, onun təsirinin aydın anlaşılmasını təmin edən açıqlama ilə birlikdə, subsidiyanın alındığı hesabat dövrünün gəliri kimi tanınır.

Qeyri-monetar hökumət subsidiyaları

21. Hökumət subsidiyası müəssisənin istifadəsi üçün verilən torpaq və ya digər vəsaitlər kimi qeyri-monetar aktiv formasını ala bilər. Belə hallarda qeyri-monetar aktivin ədalətli dəyəri müəyyən edilməli və həm subsidiya, həm də qeyri-monetar aktiv bu ədalətli dəyər əsasında uçota alınmalıdır.

Aktivlərə aid olan subsidiyaların təqdim edilməsi

22. Aktivlərə aid olan hökumət subsidiyaları, o cümlədən ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar subsidiyalar, balans hesabatında təxirə salınmış gəlir kimi təqdim edilməlidirlər.
23. Hökumət subsidiyalarının təxirə salınmış gəlir kimi təqdim edilməsi zamanı, gəlir, aktivin faydalı istifadə müddəti ərzində sisteməlik və rəasional əsasda tanınır.
24. Aktivin alınması və onunla bağlı subsidiyaların əldə edilməsi müəssisənin pul vəsaitlərinin hərəkətində əhəmiyyətli dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər. Bu səbəbdən və aktivlərə qoyulmuş ümumi investisiyaların dəyərinin əks etdirilməsi məqsədi ilə, belə dəyişikliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda ayrıca maddələr kimi açıqlanmalıdırlar. Subsidiyalardan əldə olunan gəlir pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda "Xüsusi təyinatlı maliyyələşdirmə üzrə pul vəsaitləri daxilolmaları" kimi göstərilməlidir.

Gəlirə aid olan subsidiyaların təqdim edilməsi

25. Gəlirə aid olan subsidiyalar Mənfəət və zərər haqqında hesabatda kredit məbləği kimi "Sair gəlir" ümumi başlığı altında təqdim edilməlidirlər.
26. Ayrıca açıqlanması tələb olunan hər hansı gəlir və ya xərc maddələrinə təsir göstərən subsidiyalara daim məlumat açıqlanmalıdır.

Hökumət subsidiyalarının geri qaytarılması

27. Geri qaytarılmalı olan hökumət subsidiyası uçot qiymətləndirməsinin yenidən baxılması kimi uçota alınmalıdır (bax. "Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər üzrə" 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı). Gəlirə aid olan subsidiyanın geri qaytarılması ilk növbədə bu subsidiyaya görə yaradılmış təxirə salınmış kreditin amortizasiya edilməmiş məbləğinə aid edilməlidir. Qaytarılan məbləğin belə təxirə salınmış kreditdən artıq olan hissəsi və ya təxirə salınmış kreditin mövcud olmadığı təqdirdə subsidiyanın qaytarılması dərhal xərc kimi tanınmalıdır. Aktivə aid olan subsidiyanın geri qaytarılması təxirə salınmış gəlirin qalıq məbləğinin qaytarılmalı olan məbləğ nisbində azaldılması yolu ilə uçota alınmalıdır.
28. Aktivə aid olan subsidiyanın qaytarılmasına səbəb olan şərtlər aktivin yeni balans dəyərinin mümkün qiymətdən düşməsinin nəzərə alınmasını tələb edə bilər.

DÖVLƏT YARDIMI

29. Xarakter, həcmi və müddətinin müəyyən olunması mümkün olmayan dövlət yardımı barədə məlumatın açıqlanması maliyyə hesabatlarının düzgün anlaşılması üçün lazımdır.

30. Sıfır və ya aşağı faiz dərəcəsi ilə borclar dövlət yardımının bir formasıdır, lakin əldə olunan səmərə faiz dərəcəsi prizmasından müəyyənləşdirilmir. Belə dövlət yardımları yalnız maliyyə hesabatlarının qeydlərində açıqlanmalıdır.
31. Bu Standartın məqsədləri üçün, daimi və məhdudiyatsız əsasda bütün yerli cəmiyyətin rifahı üçün mövcud olan ümumi nəqliyyat və kommunikasiya şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi, həmçinin suvarma və su təminatı kimi daha mükəmməl təminat sistemlərindən istifadə etmək imkanı yaradan infrastrukturun təmin edilməsi hökumət subsidiyası kimi nəzərə alınmır.

MƏLUMATIN AÇIQLANMASI

32. Aşağıda qeyd edilmiş məlumatlar açıqlanmalıdır:
 - (a) hökumət subsidiyaları üçün qəbul edilmiş uçot siyasəti, həmçinin maliyyə hesabatlarında qəbul edilmiş təqdimat üsulları;
 - (b) maliyyə hesabatlarında tanınmış hökumət subsidiyalarının xarakteri və həcmi, həmçinin müəssisənin birbaşa səmərə əldə etdiyi dövlət yardımının digər formaları; və
 - (c) maliyyə hesabatlarında tanınmış dövlət yardımı ilə bağlı yerinə yetirilməmiş şərtlər və digər şərti hadisələr.

QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ

33. Bu Standart Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmri ilə qüvvəyə minir.

Əlavə 1 – “Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

“Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması üzrə” 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən “Hökumət subsidiyalarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatın açıqlanması” adlı 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür. 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında olan əsas fərqlər aşağıdakılardır:

- 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa istinad edən 1-ci maddəsi əlavə edilmişdir.
- 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 3 və 4-cü maddələri “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq bu Standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir.
- 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında təqdim edilmiş misallar və şərhlər digər Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında olduğu kimi 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına daxil edilməmişdir.
- 20 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında “Məqsəd” bölməsi mövcud deyildir. 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına bu bölmə əlavə edilmişdir.
- 20-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında 4 istisna halı mövcud olduğu halda, 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında bunlardan yalnız 2 istisna halı qeyd edilmişdir. Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılan 2 istisna halları inflyasiyanın uçotu və kənd təsərrüfatına aiddir.
- 20-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartının 13-15 maddələrində məqsədə müvafiq ola biləcək iki geniş yanaşma üzrə nəzəri müzakirələr açıqlanmışdır. 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına bunlar daxil edilməmişdir.
- 20-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında aktivlərin əldə edilməsinə dair subsidiyaların uçotu üzrə iki alternative yanaşmaya icazə verilir. 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında bu yanaşmalardan yalnız birinin tətbiqinə icazə verilir.
- 20-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında dövrü xərclərin ödənilməsinə dair iki alternative yanaşmaya icazə verilir. 17 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında bu yanaşmalardan yalnız birinin tətbiqinə icazə verilir.